

Να 'σαι καλά, δάσκαλε!

Γιώργος Ιωάννου

Αφηγητής: ομοδιηγητικός – δραματοποιημένος (συμμετέχει ως ήρωας στην ιστορία) – εσωτερική εστίαση: με την προοπτική του έφηβου μαθητή του παρελθόντος (2 χρόνια πριν). Στο τέλος της αφήγησης, όμως, απευθυνόμενος σε β' πρόσωπο στον παλιό του καθηγητή, μιλά με την προοπτική του παρόντος (και την πείρα που έχει πια αποκτήσει).

Αφηγηματικές τεχνικές: περιγραφή, αφήγηση, σχόλιο του αφηγητή, διάλογος

Εκφραστικά μέσα: παρομοιώσεις, μεταφορές, εικόνες, επαναλήψεις, ασύνδετα

Γλώσσα: απλή, καθημερινή, θυμίζει προφορικό λόγο

Ύφος: απλό, στοχαστικό, μελαγχολικό

Αναδρομική αφήγηση

2 θεματικές ενότητες: 1. Πρόπερσι ... να τα διορθώσετε. 2. Πάντως η δική μου θέση ... το ξαναπήρε.

Αν και πρωταγωνιστής είναι ο καθηγητής, ο αφηγητής έχει κυρίαρχο ρόλο, γιατί ο καθηγητής παρουσιάζεται μέσα από τη δική του προοπτική, ματιά.

«**Σχολείο εργασίας**»: μέθοδος διδασκαλίας στην οποία η θεωρητική γνώση συνοδεύεται από πρακτικές εφαρμογές, ώστε οι μαθητές να αποκτούν προσωπική εμπειρία από αυτά που μαθαίνουν. Έτσι, έρχονται σε άμεση επαφή με το αντικείμενο διδασκαλίας, εξοικειώνονται στην πράξη με αυτό και λύνουν απορίες άμεσα, νιώθουν συμμετοχοί στη διδακτική διαδικασία – και όχι απλοί δέκτες– αλλά και κοινωνικοποιούνται με τον πιο επιτυχημένο τρόπο. Αυτό γίνεται με εκδρομές στην ύπαιθρο, χρήση οπτικοακουστικών μέσων κλπ, που βοηθούν στην εμπέδωση της γνώσης, συντελώντας στην ενεργοποίηση των παιδιών και στην αφύπνιση του ενδιαφέροντός τους για μάθηση. Στον αντίποδα υπήρχε το **παλιό μοντέλο της αυταρχικής διδασκαλίας** των μεγαλύτερων σε ηλικία εκπαιδευτικών, με έμφαση στην απόλυτη, τυφλή και αναντίρρητη πειθαρχία των μαθητών στις «προσταγές» του 'ηγέτη' - δασκάλου. Ο σεβασμός προς αυτόν ήταν υποχρεωτικός, επιβαλλόταν και οποιαδήποτε αντίθετη συμπεριφορά τιμωρούνταν αυστηρά. Οι ποινές αφορούσαν είτε περιπτώσεις χαμηλής απόδοσης στα μαθήματα, είτε περιπτώσεις «αυθάδειας» των μαθητών. Είναι φανερό πως ο συγγραφέας στηρίζει το πρώτο μοντέλο διδασκαλίας. Προβάλλει την άποψη ότι χάρη σ' αυτό τα παιδιά μαθαίνουν τη συνεργασία και την ομαδικότητα εμπράκτως και συνηθίζουν την έρευνα σε κάθε εργασία τους. Η παλαιότερη διδακτική μέθοδος, αντίθετα, αφαιρεί από τους μαθητές την πρωτοβουλία, τους μετατρέπει σε απλούς και άβουλους δέκτες γνώσεων, σε εσωστρεφή και καταπιεσμένα άτομα, λόγω της εξοικείωσής τους με την παράλογη αυστηρότητα και όχι με την επιβράβευση από τον καθηγητή για την ισότιμη και δημιουργική συμμετοχή τους σε κοινή εργασία. Με αυτόν τον τρόπο, διαμορφώνουν αρνητικά συναισθήματα για κάθε μαθητική τους υποχρέωση, αποκτούν αδιάφορη στάση απέναντι στη γενικότερη καλλιέργειά τους, αναπτύσσουν φοβισμένη ή υπέρμετρα εριστική προσωπικότητα και απομακρύνονται συναισθηματικά από τον απρόσιτο δάσκαλό τους.

Ωστόσο, για την ενεργοποίηση των μαθητών δεν αρκούν οι νέες μέθοδοι και τα εποπτικά μέσα ή η ανάθεση εργασιών, αλλά το προσωπικό μεράκι, το πάθος του δασκάλου για όσα διδάσκει. Η συγκίνηση που εκδηλώνει και η αγάπη που δείχνει για το δημοτικό τραγούδι συντελούν στη αφύπνιση των παιδιών. Μέσα από τη δράση του δασκάλου προβάλλεται ο πρωταρχικός ρόλος του εκπαιδευτικού στην ανάδειξη του λαϊκού πολιτισμού, αλλά και γενικά κάθε αξίας που συντελεί στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, στη διαμόρφωση του ήθους τους, στην εν γένει καλλιέργειά τους. Ο ρόλος αυτός τείνει να αποδυναμωθεί από το σύγχρονο τρόπο ζωής (αστικοποίηση, προβολή του ατομικού συμφέροντος, εισβολή ξένων προτύπων ζωής και τέχνης που οδηγούν στην περιφρόνηση του λαϊκού πολιτισμού και ισοπέδωση αξιών που συνθέτουν την ελληνική πολιτιστική ταυτότητα).

Η κατάσταση αυτή, που στις μέρες μας έχει επιδεινωθεί με την τάση για παγκοσμιοποίηση, κάνει πιο επιτακτική την ανάγκη στήριξης και ανάδειξης του λαϊκού μας πολιτισμού και γενικά της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Ο φιλόλογος αρχικά έδειξε ότι αγαπούσε τη λαϊκή παράδοση και μιλούσε με ενθουσιασμό γι' αυτήν. Πήγαινε τους μαθητές στην ύπαιθρο και τους έφερνε σε επαφή με στοιχεία του τόπου τους (αφηγήσεις, ανέκδοτα, και κυρίως δημοτικά τραγούδια). Τους έφερνε διαφάνειες, δίσκους, κασέτες για να τα ακούν και ύστερα τα τραγουδούσαν και τα χόρευαν. Τέλος, τους έκανε να συμμετέχουν προσωπικά στην καταγραφή δημοτικών τραγουδιών από ηλικιωμένους της περιοχής.

Οι μαθητές: Η ντροπή που ένιωθαν για τα ήθη και τα έθιμα πήγαζε από το γεγονός ότι θα χαρακτηρίζονταν από τους ομηλικούς τους παλιομοδίτες, αναχρονιστικοί και ασύμβατοι με το μοντέρνο μοντέλο ζωής που προβαλλόταν σύμφωνα με τη νέα αισθητική της εποχής τους και υπέβαλλε την ιδέα της κατωτερότητας του παραδοσιακού σε σχέση με το «μοντέρνο» και ξενόφερτο. Οι ιδέες αυτές έφταναν στην επαρχία με τα βιβλία, τις εφημερίδες, τη μουσική, την τηλεόραση. Η άφιξη, ωστόσο, του νέου και μορφωμένου δασκάλου άλλαξε τα δεδομένα. Το γεγονός ότι, ενώ ο ίδιος ζούσε μέχρι πρότινος στην πρωτεύουσα, αγαπούσε με πάθος τη λαϊκή παράδοση και ήταν πρόθυμος να μεταδώσει τις αξίες της στους μαθητές αποτέλεσε το εφαλτήριο για να ασχοληθούν κι εκείνοι με την ιστορία του τόπου τους. Αρχικά με κάποια περιέργεια και αργότερα ακολουθώντας με ενθουσιασμό τη διδακτική μέθοδο και τις συμβουλές του καθηγητή τους – πότε παρακολουθώντας οπτικοακουστικό υλικό και πότε συλλέγοντας στοιχεία από τους ηλικιωμένους κατοίκους του χωριού – κατόρθωσαν εν τέλει να αποτινάξουν αυτό το όνειδος που ένιωθαν για τη λαϊκή παράδοση και να αισθανθούν περήφανοι για τις ρίζες τους και την πολιτιστική τους κληρονομιά.

Ο αφηγητής: Τα προηγούμενα χρόνια του τα έχει ζήσει στην Αθήνα. Τα ξενόφερτα πρότυπα τον έχουν επηρεάσει, με αποτέλεσμα να μη γνωρίζει έθιμα, παραδόσεις, τραγούδια και λαϊκούς μύθους. Όταν, λοιπόν, έρχεται αντιμέτωπος με την πρωτοποριακή διδακτική μέθοδο του εμπνευσμένου φιλόλογου στο νέο του σχολείο, δυσκολεύεται να ανταποκριθεί στη συγκέντρωση υλικού γύρω από δημοτικά κείμενα λόγω της άγνοιάς του, η οποία δικαιολογείται από τη μέχρι τότε διαμονή του στη μεγάλη και απρόσωπη πόλη της Αθήνας, όπου κανείς δεν του είχε μεταδώσει τέτοιου είδους γνώσεις. Ο αφηγητής, όμως, θέλει να συμμετάσχει με επιτυχία στην ομαδική εργασία συλλογής δημοτικών στίχων, γιατί υιοθέτησε και αυτός –όπως και όλοι οι συμμαθητές του– τον ενθουσιασμό του δασκάλου του για τα λαϊκά ήθη και έθιμα. Στη προσπάθειά του να το επιτύχει, πέφτει σε ένα μικρό παράπτωμα. Η λαχτάρα του να διώξει από πάνω του τον προηγούμενο σνομπισμό για τα λαϊκά κείμενα και να γίνει άξιο μέλος των επαρχιωτών φίλων του, οι οποίοι έχουν αντιληφθεί τη σπουδαιότητα της καταγωγής τους πλέον, τον σπρώχνει να αντιγράψει τέτοιου είδους τραγούδια από το αναγνωστικό παλιότερου έτους. Ο δάσκαλος τον επιπλήττει με πολύ ήπιο τρόπο και τον παροτρύνει να κάνει τη δική του έρευνα, προκειμένου να αντιμετωπίσει την αμάθειά του σε αυτόν τον τομέα και έτσι να ενταχθεί ομαλά στην υπόλοιπη ομάδα των ντόπιων μαθητών. Αυτός, άλλωστε, ήταν και ο πραγματικός λόγος της ντροπής που ένιωσε, όταν αποκαλύφθηκε η «μικρή πονηρία» του: ότι δηλαδή δεν είχε μνήμες λαϊκής παράδοσης από την ιδιαίτερη πατρίδα του, γιατί τα πιο μικρά του χρόνια τα είχε ζήσει σε αστικό κέντρο και όχι σε χωριό ακούγοντας ιστορίες από σοφά ηλικιωμένα άτομα, όπως ίσχυε για όλα τα υπόλοιπα παιδιά στην τάξη του, τα οποία θεωρούσε ζηλευτά για τον πλούτο των γνώσεων γύρω από την τοπική τους ιστορία και λαογραφία. Κάτι ανάλογο συνέβη και με το φίλο του, με τη διαφορά ότι εκείνος δε έδειξε την ίδια ευαισθησία με τον αφηγητή, επειδή τον έχει επηρεάσει περισσότερο η ζωή της πόλης, η οποία τελικά τον αφομοιώνει.